

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 17 september 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fritid och fritidsvetenskap på idrottsforum.org

Fritidsvetenskap är förvisso en problematisk beteckning; begreppet vetenskap implicerar ju de metoder med vilka man samlar verifierbar kunskap om den yttre verkligheten. På samma sätt är begreppet idrottsvetenskap problematiskt. I Storbritannien är det enklare, och mer korrekt; där talas man om *leisure studies*, för det handlar ju i grunden om ett forskningsområde snarare än om en vetenskap. (Detsamma gäller för övrigt idrott; studiet av idrott inom samhällsvetenskap och humaniora betecknas där *sport studies*, medan *sport science* är reserverat för idrottsstudier på naturvetenskaplig grund, inom medicin, fysiologi och till dels också psykologi.) I USA har studiet av fritiden fokuserat aspekten rekreation, och beteckningen *park and recreation* förekommer i utbildningssystemet. Dock tycks *leisure* vinna terräng, vilket illustreras av titeln på den bok som Mikael Annersten här recenserar, *Introduction to Recreation and Leisure* (Human Kinetics). Det handlar i detta fallet om en introduktion till det *amerikanska* fritidsfältet, inriktad på det varierade utbudet av kreativa fritidsaktiviteter och -upplevelser, och på karriärmöjligheterna för studenter i området. Vår recensent förutspår mycket begränsat intresse för denna titel i Europa.

Fritid på amerikanska

Mikael Annersten

Idrottsvetenskap, Malmö högskola

Human Kinetics (red)**Introduction to Recreation and Leisure**

435 sidor, inb., ill.

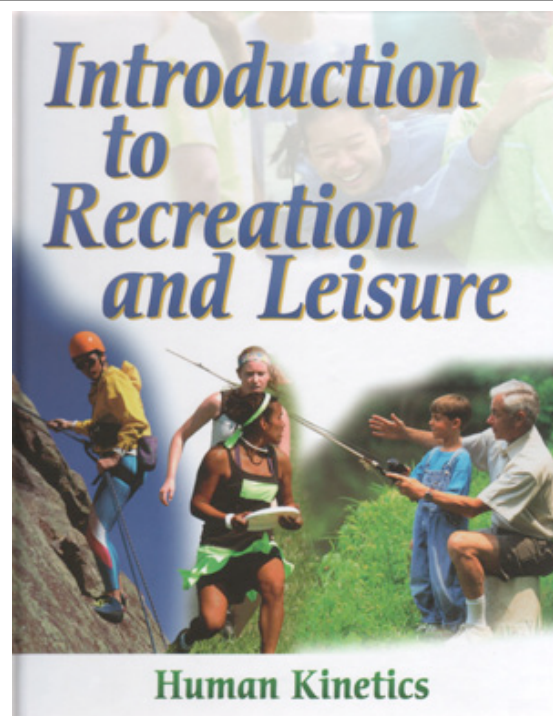
Champaign, IL: Human Kinetics 2006

ISBN 978-0-7360-5781-3

Begreppet fritidsvetenskap är inte ett välkänt forskningsområde i Sverige, där den har fört en ganska diskret tillvaro bland landets utbildnings- och forskningsinstitutioner (i dagsläget förekommer den endast som renodlad utbildning på två ställen, av vilka Malmö Högskola är en). Min erfarenhet av att utbilda och forska sig inom det fritidsvetenskapliga ämnet har kantats av en syn på ämnet som flummigt och mitt utbildningsval har orsakat leenden och oförstående blickar bland dem som inte är inbegripna i verksamheten – till skillnad från sport och idrott som av någon anledning länge setts som ett legitimt akademiskt ämne.

På andra sidan Atlanten är fritidsvetenskap ett etablerat akademiskt ämne, med möjlighet att doktorera sedan sjuttioalet. Den nordamerikanska varianten går under beteckningen *park and recreation* och skiljer sig något från den europeiska. Anglosaxiska kollegor betitlar sitt ämne *leisure studies*, en beteckning som ibland också förekommer inom det nordamerikanska akademiska språkbruket. *Park and recreation* visar också på den historiska bakgrunden till det nordamerikanska disciplinen, då det från början av seklet främst handlade om att motverka industrialiseringens negativa följder, med dåliga arbetsförhållanden bland de arbetande vilka skulle motverkas med naturliv och parker. Rekreation syftar dessutom till att motverka de negativa aspekterna av arbetslivet, snarare än till nöje.

Fritidssektorns traditionella uppgifter har främst varit att dels entusiasmera befolkningen inför de möjligheter som

fritiden kunde ge i form av personlig och social utveckling, dels att skapa förutsättningar för människor att utnyttja fritiden på bästa sätt. Namnet härstammar främst från den historiska utvecklingen av ämnet som under början av seklet främst syftade till att anlägga parker åt den urbaniserade människan och erbjuda naturupplevelser åt samhällets bottenkikt som arbetade på fabrik hela dagarna. Detta var främst ett led i att minska sjukdomsbesvär som den dåliga arbetsmiljön ledde till, men även för att förhindra alternativa sysselsättningar som fylleri och upplopp.

Det amerikanska idrottsvetenskapliga förlaget Human Kinetics har sammanställt boken *Introduction to Recreation and Leisure*, där inte mindre än 34 stycken amerikanska och kanadensiska professorer och professionella inom den nordamerikanska fritidvetenskapen och fritidssektorn delar med sig av sina kunskaper och erfarenheter inom ämnet. Boken, som till storleken påminner om telefonkatalogen (Malmödelen), är uppdelad i tre avsnitt.

Första delen ger en bakgrund till begreppet *leisure* och en kortfattad historia om fritiden och dess uppkomst. Här förekommer en kort genomgång av de tankar och värderingar som omgav fritid i det antika Grekland och romarriket, medeltiden och den tidiga utvecklingen på den amerikanske kontinenten i och med invandringen från Europa. Förvånande är att industrialiseringen och uppkomsten av lönearbetet och därmed "arbetstid", samt konsumtionssamhället, som i alla fall jag menar är central för fritidens uppkomst, inte förekommer.

Andra delen tar upp de olika aktörerna inom fritidssektorn som förekommer i USA och Kanada, som parksektorn, den terapeutiska sektorn, offentliga och kommersiella aktörer samt speciella grupper inom universitetens campus, fängelser och det militära. Avsnitt tre behandlar fritidssektorns olika verksamheter som konst och kultur, idrott och hälsa och friluftsliv.

Varje kapitel i boken inleds med lärandemål och ger en bra översikt över vad kapitlet innehåller, och avslutas med litteratur- och länktips. Här och var genom boken dyker det även upp rutor med rubriken "outstanding graduates" där professionella inom fritidssektorn presenteras och tankar om deras arbete förekommer.

Jag har svårt att boken kan tilltala någon större grupp fritidsintresserade svenska läsare, då den är alldeles för inriktad på den nordamerikanska marknaden. Boken centrala tema är de olika *delivery-systems* som förekommer i den nordamerikanska fritidssektorn. Jag har svårt att se hur boken med den inriktningen kan tilltala någon större skara europeiska forskare eller studenter i ämnet, om det nu inte är den specifika nordamerikanske fritidssektorn som står på agendan. För den som hade tänkt sig en framtid i den nordamerikanska fritidssektorn kan den ge ett fylligt intryck av de olika aktörerna och den mångfald av yrkesroller och arbetsuppgifter som sektorn innebär och innefattar, men den fungerar mindre bra för den som vill veta mer om det fritidsvetenskapliga ämnet i allmänhet och fritidsvetenskapliga frågeställningar och teorier i synnerhet. På något sätt kan jag inte låta bli att tolka boken som något slags annonspelare för det fritidsrelaterade arbetet, och särskilt de presentationer som förekommer av professionella i fritidssektorn som är skrivna på ett lite väl klämkäckt och oproblematiserande sätt, vilket i alla fall för en svensk läsare uppfostrad med jantelagen sticker i ögat.

De delarna som jag ändå tyckte gav stor behållning var avsnitten om fritid för olika religiösa och etniska grupper. Den kulturella mångfald som förekommer i främst USA gör att dessa aspekter av fritid har varit på dagordningen länge, vilket borde intressera den svenska fritidsforskningen, där insikter om dessa frågor blir alltmer relevanta. I Sverige har fritidssektorn främst handlat om sätt att integrera olika samhällsgrupper, och i mindre grad fokusera på vad just dessa grupper har för behov. I och med det minskade antalet aktiva inom föreningsrörelsen och ökningen av olika mångkulturella grupper i samhället kan detta vara något att ta avstamp i, även inom den svenska fritidssektorn.

© **Mikael Annersten 2008**

 Köp boken från Bokus.se

 Kjøp boken fra Capris.no

 Køb bogen fra eLounge.dk